

YERLİ KATKI PAYI VE YENİLENEBİLİR ENERJİ KANUNU

Hasan SELEK¹

ÖZET

Yenilenebilir enerji kaynaklarının geleneksel enerji kaynakları ile rekabetini engelleyen teknolojik, mali ve siyasi engeller bulunmaktadır. Özellikle bazı yenilenebilir enerji kaynaklarının enerji üretiminde çok yakın zamanda kullanıma girmiş olması, teknolojileri itibariyle ticari uygulamalara yeterince elverişli değildir. Çünkü halen geliştirmeye yönelik çalışmalar yoğun bir şekilde devam etmekte ve bu durum da yatırım maliyetlerinin yüksek olmasına neden olmaktadır. Maliyetleri yüksek olmasına rağmen yatırımların biran evvel yapılması da önemini korumaktadır. Zira fosil bazlı yakıt kaynakları (özellikle petrol) orta ve uzun vadede tükenme tehlikesi ile karşı karşıya bulunmakta ve bu durum fiyatların sürekli yükselmesi sonucunu beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla uzun vadede fosil yakıtların fiyatları sürekli yükselecektir. Bunun aksine temelinde güneş bulunan yenilenebilir enerji kaynakları güneşin varlığına bağlı olarak tükenmez bir nitelik taşımaktadır. Bu durum ise ilerleyen zamanda yaşanabilecek teknolojik gelişmelerle maliyetlerin düşmesinin yolunu açmaktadır.

Şu halde uzun vadede, fosil yakıtların arzın azalması nedeniyle fiyatları düşerken yenilenebilir enerji kaynaklarının fiyatları düşecektir. Görüldüğü üzere; yenilenebilir enerji kaynaklarına bu günden yatırım yapmak uzun vadede büyük yararlılıklar sağlayacaktır. Bunun için de, Dünyada birçok ülkede yapıldığı gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının çeşitli mekanizmalarla desteklenmesi gerekmektedir. Yenilenebilir enerji kaynaklarını teşvik mekanizmaları son yıllarda yaygınlaşmış ve gelişmiş ülkelerden 37 ve gelişmekte olan ülkelere 23 olmak üzere en az 60 ülkede çeşitli şekillerde desteklemelere yer verilmeye başlanmıştır.

Bunların arasında besleme tarifeleri, yatırım hibeleri, yatırım ve diğer vergisel krediler, mali teşvikler, yenilenebilirliğe ilişkin yükümlülükler, kaynaktan elektrik üretimine garantiler, yeşil sertifikalar, ihaleler, yeşil fiyatlandırma ve şebeke ölçümleri bulunmaktadır.

Ülkemizin ciddi boyutlara varan yenilenebilir enerji kaynak potansiyeli bulunmakla birlikte bu potansiyelin elektrik üretimindeki payının artırılması gerekmektedir. Böylelikle bir taraftan dışa bağımlılığımız azaltılırken diğer taraftan istihdama katkı sağlanabilecektir.

Yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesislerinde kullanılan mekanik veya elektromekanik teçhizat büyük ölçüde ithal edilmektedir. Tarife desteği ile ülkemizin yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim potansiyelinin hayata geçirilmesi sırasında, ihtiyaç duyulacak türbin, jeneratör ve benzeri diğer teçhizatın ülkemizde üretilmesi sanayimiz açısından hem teknoloji transferine hem de istihdam artışına imkan verecektir.

1. GİRİŞ

Ülkemizde her geçen gün enerji ihtiyacı artan bir seyir göstermektedir. Bunun yanında gün geçtikçe fosil kaynaklı yakıtlar hem tükenmekte, hem de fiyatları sürekli artan bir eğilim sergilemektedir.

“Asıl enerji fosil yakıttır” anlayışı artık bitmiştir. Ülkemiz gerçekliği paralelinde, elektrik üretiminde doğalgaza bağımlılığımız düşünüldüğünde, elektrik enerjisi üretimimizin dışa bağımlılıktan kurtarılacak

¹ T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

talebin kesintisiz, güvenilir ve düşük maliyetlerle karşılanması, kaynak çeşitlendirmesine giderek arz güvenliğinin sağlanmasıyla mümkün olabilecektir.

Devletler sürdürülebilir bir çevre yönetimi ile enerji kaynaklarında dışa bağımlılığı önlemek ve kaynak çeşitliliği oluşturmak için yenilenebilir enerji kaynaklarına haklı bir yöneliş göstermişlerdir. Örneğin; bugün dünyada rüzgârda kurulu gücün 200.000 MW 'ı aştığı bir dönemde ülkemizin de enerji politikamızın ana hedefi olan yerli kaynaklarımızın ön plana çıkarılması noktasında benzer atılım hamlelerini gecikmeksizin gerçekleştirmesi büyük önem arz etmektedir.

2. YENİLENEBİLİR ENERJİ KAYNAKLARI KANUNU'NA NEDEN İHTİYAÇ DUYULDU?

Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının istenen seviyelerde olmaması ve ilk yatırım maliyetlerinin yüksek olması, bu kaynakların teşvik edilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu kaynakların kullanıma sokulması enerji üretiminin yanında, yeni teknolojiler ve yeni istihdam alanları da oluşturacaktır. AB ülkeleri uygulamalarına baktığımızda yenilenebilir enerji kaynakları için mali, vergi ve üretim teşvikleri adı altında çeşitli piyasa destek yöntemlerinin benimsendiği görülmektedir.

Bu kapsamda, 5346 sayılı Kanunda bir takım değişiklikler yapılması gerekliliği ortaya çıkmış ve bunun sonucunda da 8.1.2011 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6094 sayılı "Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 5346 sayılı Kanunda önemli değişiklikler yapılmıştır.

3- ALIM FİYATLARI

5346 sayılı Kanunda, 5.0-5.5 Euro Cent/kWh olarak sabitlenmiş olan teşvik fiyatları, 6094 sayılı Kanun ile kaynak bazında yeniden düzenlenerek 10 yıl süreyle sağlanacak olan alım garantisi sürecinde uygulanacak fiyatlar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

3.1- Hidroelektrik üretim tesisi için:	7,3 Dolar cent/kWh
3.2- Rüzgâr enerjisi üretim tesisi için:	7,3 Dolar cent/kWh
3.3- Jeotermal üretim tesisi için.	10,5 Dolar cent/kWh
3.4- Biyokütleyle dayalı üretim tesisleri için:	13,3 Dolar cent/kWh
3.5- Güneş enerjisine dayalı üretim tesisi için:	13,3 Dolar cent/kWh

olarak ilan edilmiştir.

4- YERLİ KATKI FİYATLARI

6094 sayılı Kanun ile Yenilenebilir Enerji Kaynaklarına Dayalı Üretim Tesislerinde kullanılan mekanik/elektro-mekanik aksamın yurt içinde imal edilmesi halinde; I sayılı cetveldeki fiyatlara Kanuna ekli II sayılı cetvelde belirtilen ve 0.4 ile 3.5 USD Cent/kWh arasında değişen fiyatlar ilave edilecek ve bu destek 5 yıl süreyle uygulanabilecektir.

Söz konusu Kanun kapsamında çıkarılan "Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Elektrik Enerjisi Üreten Tesislerde Kullanılan Aksamın Yurt İçinde İmalatı Hakkında Yönetmelik" 19 Haziran 2011 tarih ve 27969 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

5- GÜNEŞ ENERJİSİ

Bu Kanun kapsamında hazırlanan "Güneş Enerjisine Dayalı Elektrik Üretim Tesisleri Hakkında Yönetmelik" 19 Haziran 2011 tarih ve 27969 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Kanunun 4'üncü maddesi gereği, 31/12/2013 tarihine kadar iletim sistemine bağlanacak 600 MW'lık güneş enerjisine dayalı üretim tesislerinin bağlanabileceği trafo merkezleri ve kapasiteleri, 11 Ağustos 2011 tarihinde Bakanlığımız internet sitesinde ve Resmi Gazetede ilan edilmiştir.

Güneş enerjisine dayalı lisans başvurularında standardına uygun ölçüm bulundurulmasının zorunlu olduğu ve güneş enerjisine dayalı elektrik üretim tesisi kurulması için yapılan lisans başvurularında, tesis sahasının malikinin lisans başvurusunda bulunması halinde aynı sahaya başka başvuru yapılamayacağı hükümleri de getirilmiştir.

Aynı bölge ve/veya aynı trafo merkezi için birden fazla başvurunun bulunması halinde, başvurular arasından ilan edilen kapasite kadar sisteme bağlanacak olanı belirlemek için TEİAŞ tarafından bu Kanunda belirlenen süreler boyunca uygulanmak üzere, I sayılı Cetvelde öngörülen fiyatların eksiltilmesi usulü ile yarışma yapılacaktır. Yarışma Yönetmeliği hazırlanmış olup kısa süre içerisinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesi beklenmektedir.

6- ARAZİ KULLANIMI MUAFİYETLERİ

6094 sayılı Kanun ile Orman veya Hazinesinin özel mülkiyetinde yada Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan her türlü taşınmazın yenilenebilir kaynaklardan elektrik enerjisi üretimi amacıyla kullanılmasında, ilgili Kurum tarafından verilen izin, kira, irtifak hakkı ve kullanma izni bedellerine, işletim ve yatırım dönemlerinin ilk 10 yılı için % 85 indirim uygulanacaktır. Ayrıca Orman Köylüleri Kalkındırma Geliri, Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Geliri alınmamaktadır.

SONUÇ

Enerji politikalarında sürdürülebilirliğin sağlanması yani gelecek kuşakların enerji ihtiyacını dikkate alarak günümüz enerji ihtiyacının karşılanması, son yıllarda daha da fazla önem kazanmış bulunmaktadır.

Sürdürülebilir enerji kavramı genellikle üç unsur üzerine inşa edilmektedir. Bunlar enerji üretiminde yenilenebilir enerji kaynaklarının payının artırılması, enerji verimliliğinin sağlanması ve karbondioksit salınırlarının azaltılmasıdır. Ancak özellikle 1979 petrol krizinden günümüze önemini koruyan enerji arz güvenliği konusunun ön plana çıkarıldığı başka bir yapı da değerlendirmelerde göze çarpmaktadır. Bu yapıda enerji kaynaklarının güvenliği, enerji piyasasında rekabetin sağlanması ve çevrenin korunması başlıklarına yer verilmektedir.

Sürdürülebilir enerji politikalarının oluşturulması sırasında, enerji kaynaklarının güvenliğinin sağlanması ve karbondioksit salınırlarının azaltılması çerçevesinde yenilenebilir enerji kaynakları ön plana çıkmaktadır. Bunun en önemli nedeni fosil bazlı yakıt kaynaklarının sonlu olmasıdır ve bu kaynaklar tükenmeden önce küresel ısınmayı ve çevre sorunlarının oluşmasını engelleyebilecek alternatif kaynakların geliştirilmesi zorunluluğudur. Ancak mevcut ve gelecekteki sorunların çözümünün odağında yer alan yenilenebilir enerji kaynakları, destek ve teşvik mekanizmaları olmaksızın mevcut piyasa koşulları altında geleneksel enerji kaynakları ile rekabet edebilme imkânından yoksundur. Bununla birlikte yenilenebilir enerji kaynaklarına son yıllardaki yönelim de dikkatleri çekmektedir.

Yerli katkı payı ile getirilen teşvik, öncelikle dünyada benzeri olmayan bu düzenlemenin dışa bağımlılığımızı azaltmaya katkı sağlaması, teknoloji transferinin yolunun açması ve dolaylı olarak istihdama katkı sağlaması gibi birçok olumlu yanı olacaktır. Ardından yerli ürün kullanımı halinde yapılacak ödemenin tespiti sırasında; parçanın halihazırda ülkemizde üretilip üretilmediği, parçanın teknoloji yoğun bir parça olup olmadığı ve söz konusu parçanın tesisin kurulma maliyetindeki payının dikkate alınması gibi araştırmaların yurdumuzda artması ile birlikte, şimdiye kadar yerli kaynaklarımızla elektrik üretimi yapmak üzere kurulan santrallerimizde yerli sanayimize hiçbir katkısı olmayan bu yatırımların, yerli kaynak teşviki ile yerli sanayimizin bu konuda gelişimi hedeflenmiş hem de ileride yakın ülkelere ihracat edebilme hedefi konmuştur.